

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (trzecia izba)

z dnia 2 lutego 2023 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Status Kościołów i stowarzyszeń lub wspólnot religijnych w państwach członkowskich w świetle prawa Unii – Artykuł 17 ust. 1 TFUE – Swoboda przedsiębiorczości – Artykuł 49 TFUE – Ograniczenia – Względy uzasadniające – Proporcjonalność – Dotacje dla prywatnej placówki nauczania szkolnego – Wniosek złożony przez związek wyznaniowy z siedzibą w innym państwie członkowskim – Placówka uznana przez ten związek za szkołę wyznaniową

W sprawie C-372/21

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny, Austria) postanowieniem z dnia 1 czerwca 2021 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 17 czerwca 2021 r., w postępowaniu:

Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR

przeciwko

Bildungsdirektion für Vorarlberg,

TRYBUNAŁ (trzecia izba),

w składzie: K. Jürimäe, prezes izby, M. Safjan, N. Piçarra (sprawozdawca), N. Jääskinen i M. Gavalec, sędziowie,

rzecznik generalny: N. Emiliou,

sekretarz: A. Calot Escobar,

uwzględniając pisemny etap postępowania,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR – M. Krömer i P. Krömer, Rechtsanwälte,
- w imieniu rządu austriackiego – A. Posch, J. Schmoll i F. Werni, w charakterze pełnomocników,

* Język postępowania: niemiecki.

- w imieniu rządu czeskiego – T. Machovičová, M. Smolek i J. Vlácil, w charakterze pełnomocników,
- w imieniu Komisji Europejskiej – L. Armati, M. Mataija i G. von Rintelen, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 7 lipca 2022 r.,

wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 17 i 56 TFUE.
- 2 Wniosek ten został złożony w ramach sporu pomiędzy Freikirche der Siebenten-Tags-Adventisten in Deutschland KdöR (Wolnym Kościołem Adwentystów Dnia Siódmego w Niemczech, zwanym dalej „niemieckim Kościołem adwentystycznym”) a Bildungsdirektion für Vorarlberg (dyrekcją ds. edukacji dla Vorarlbergu, Austria) (zwaną dalej „właściwym organem”) w przedmiocie dotacji, o jaką zawnioskowano dla prywatnej placówki nauczania szkolnego, którą ów Kościół uznaje za szkołę wyznaniową i jako taką wspiera.

Austriackie ramy prawne

AnerkennungsG

- 3 Paragraf 1 Gesetz betreffend die gesetzliche Anerkennung von Religionsgesellschaften (ustawy o prawnym uznaniu związków wyznaniowych) z dnia 20 maja 1874 r. (RGeBl., 68/1874, zwanej dalej „AnerkennungsG”), stanowi:

„Członkom wyznania religijnego, które nie zostało dotychczas uznane przez prawo, przyznaje się status związku wyznaniowego, o ile:

1. żaden element ich doktryny religijnej, ich kultu religijnego, ich aktów założycielskich oraz obranej przez nich nazwy nie jest niezgodny z prawem ani sprzeczny z dobrymi obyczajami;
2. zapewnione jest zawiązanie i istnienie co najmniej jednej wspólnoty kultu ustanowionej zgodnie z wymogami niniejszej ustawy”.

BekGG

- 4 Paragraf 11 Bundesgesetz über die Rechtspersönlichkeit von religiösen Bekenntnisgemeinschaften [ustawy federalnej o osobowości prawnej wspólnot wyznaniowych (BGeBl. I, 19/1998), w brzmieniu ogłoszonym w BGeBl. I, 78/2011 (zwanej dalej „BekGG”)], zatytułowany „Dodatkowe wymogi uznania wspólnoty wyznaniowej zgodnie z AnerkennungsG”, przewiduje:

„Dla uznania wspólnoty wyznaniowej konieczne jest spełnienie, poza wymogami określonymi w [AnerkennungsG], wymienionych poniżej przesłanek.

1. Wspólnota wyznaniowa musi:

- a) istnieć w Austrii od co najmniej 20 lat, z czego 10 lat w formie zorganizowanej, przy czym co najmniej 5 lat jako wspólnota wyznaniowa posiadająca osobowość prawną na podstawie niniejszej ustawy; lub
- b) być pod względem organizacyjnym i doktrynalnym zintegrowana z aktywnym na szczeblu międzynarodowym związkiem wyznaniowym, który istnieje od co najmniej 100 lat, i być już aktywna w Austrii w formie zorganizowanej od co najmniej 10 lat; lub
- c) być pod względem organizacyjnym i doktrynalnym zintegrowana z aktywnym na szczeblu międzynarodowym związkiem wyznaniowym, który istnieje od co najmniej 200 lat; oraz
- d) zrzeszać taką liczbę członków, która odpowiada przynajmniej dwóm tysięcznym populacji Austrii, ustalonej w ostatnim spisie powszechnym. Jeżeli wspólnota wyznaniowa nie może przedstawić takiego dowodu na podstawie danych ze spisu powszechnego, musi przedstawić go w jakiegokolwiek innej odpowiedniej postaci.

[...]

3. Wspólnota wyznaniowa musi wykazywać pozytywne nastawienie względem społeczeństwa i państwa.

4. Nie może ona stanowić źródła bezprawnych zakłóceń w stosunkach z Kościołami i związkami wyznaniowymi uznanymi przez prawo, a także z innymi istniejącymi wspólnotami religijnymi”.

PrivSchG

- 5 Zgodnie z § 17 Bundesgesetz über das Privatschulwesen (Privatschulgesetz) (ustawy federalnej o prywatnych placówkach nauczania szkolnego) z dnia 25 lipca 1962 r. (BGBl., 244/1962), ze zmianami (BGBl. I, 35/2019) (zwanej dalej „PrivSchG”), który dotyczy prawa do uzyskania dotacji dla publicznych szkół wyznaniowych:

„1) Uznany prawnie Kościołom i związkom wyznaniowym przyznaje się zgodnie z poniższymi przepisami dotacje na wynagrodzenie personelu zatwierdzonych prywatnych szkół wyznaniowych.

2) Przez prywatne szkoły wyznaniowe rozumie się placówki nauczania szkolnego prowadzone przez prawnie uznane Kościoły i związki wyznaniowe, jak również placówki nauczania szkolnego prowadzone przez stowarzyszenia, fundacje i fundusze, które zostały uznane za szkoły wyznaniowe przez właściwe wyższe władze duchowne (danego związku wyznaniowego)”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 6 Niemiecki Kościół adwentystyczny, który w Niemczech ma status osoby prawnej prawa publicznego, nie posiada statusu Kościoła uznanego na mocy prawa austriackiego.

- 7 Od roku szkolnego 2016/2017 Kościół ten uznaje położoną w Austrii placówkę nauczania prowadzoną przez zatwierdzone stowarzyszenie, któremu udziela on wsparcia w szczególności w postaci dofinansowania, materiałów dydaktycznych i kształcenia ustawicznego kadry nauczycielskiej, za szkołę wyznaniową. Kościół ten wystąpił do właściwego organu z wnioskiem o dotację na wynagrodzenie personelu tej szkoły na podstawie § 17 PrivSchG, powołując się na art. 56 TFUE, aby korzystać z traktowania zastrzeżonego dla Kościołów i związków wyznaniowych uznanych na mocy prawa austriackiego.
- 8 Decyzją z dnia 3 września 2019 r. właściwy organ oddalił ten wniosek na podstawie § 17 ust. 1 i 2 PrivSchG, który w jego ocenie ma zastosowanie jedynie do Kościołów i związków wyznaniowych uznanych na mocy prawa austriackiego. Niemiecki Kościół adwentystyczny wniósł następnie na tę decyzję skargę, którą Bundesverwaltungsgericht (federalny sąd administracyjny, Austria) oddalił wyrokiem z dnia 26 lutego 2020 r.
- 9 Sąd ten uważa, że prawo Unii nie wymaga od Republiki Austrii uznania Kościoła lub związku wyznaniowego uznanego uprzednio w innym państwie członkowskim. W konsekwencji okoliczność, że taki Kościół lub związek wyznaniowy uznaje prywatną placówkę nauczania szkolnego położoną w Austrii za szkołę wyznaniową, nie pozwala mu na powoływanie się na § 17 PrivSchG w celu uzyskania dla tej placówki dotacji na wynagrodzenie jej personelu.
- 10 Niemiecki Kościół adwentystyczny wniósł na wspomniany wyrok zwyczajną skargę rewizyjną do Verwaltungsgerichtshof (trybunału administracyjnego, Austria).
- 11 We wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym sąd ten wskazuje, że Kościoły i związki wyznaniowe uznane w szczególności na podstawie AnerkennungsG i BekGG są osobami prawnymi prawa publicznego, którym przysługują szczególne prawa i którym powierzono zadania, między innymi w dziedzinie nauczania, poprzez które uczestniczą one w krajowym życiu publicznym. Wspomniany sąd wyjaśnia, że § 17 PrivSchG wyłącznie dla tych Kościołów i związków wyznaniowych zastrzega możliwość uzyskania dotacji dla prywatnych placówek nauczania szkolnego, które owe Kościoły i związki uznają za szkoły wyznaniowe.
- 12 W tym kontekście sąd odsyłający zastanawia się przede wszystkim, czy sytuacja rozpatrywana w postępowaniu głównym jest objęta zakresem stosowania prawa Unii.
- 13 W tym względzie przypomina on, po pierwsze, że zgodnie z art. 17 TFUE przyznawanie dotacji prywatnym szkołom wyznaniowym Kościołów i związków wyznaniowych uznanych przez dane państwo członkowskie jest kwestią dotyczącą wyłącznie stosunków między tym państwem członkowskim a wspomnianymi Kościołami i związkami wyznaniowymi oraz że Unia powinna względem tych stosunków zachować neutralność. Sąd ten wskazuje, że Trybunał w pkt 30–33 wyroku z dnia 22 stycznia 2019 r., Cresco Investigation (C-193/17, EU:C:2019:43), orzekł jednak, że z owego art. 17 TFUE nie wynika, by odmienne traktowanie wprowadzone przez uregulowanie krajowe w tej dziedzinie było wykluczone z zakresu stosowania prawa Unii.
- 14 Po drugie, sąd odsyłający uważa, że w świetle orzecznictwa Trybunału, a w szczególności wyroku z dnia 6 listopada 2018 r., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisja, Komisja/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisja/Ferracci (od C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, pkt 105), prywatna placówka nauczania szkolnego, której dotyczy postępowanie główne i która jest finansowana głównie ze środków prywatnych, prowadzi działalność gospodarczą polegającą na świadczeniu usług. Jednakże ze względu na to, że placówkę tę prowadzi stowarzyszenie

zarejestrowane w Austrii, świadczenie owych usług nie ma zdaniem owego sądu charakteru transgranicznego, chyba że uwzględni się fakt, iż wniosek o dotację dla owej placówki złożył Kościół mający siedzibę i uznany w Niemczech.

- 15 Sąd zastanawia się następnie, czy niemiecki Kościół adwentystyczny może powoływać się na swobodę świadczenia usług zagwarantowaną przez art. 56 TFUE, aby korzystać z takiego samego traktowania jak prywatne szkoły wyznaniowe Kościołów lub związków wyznaniowych prawnie uznanych w Austrii, których działalność w zakresie nauczania jest finansowana głównie ze środków publicznych, a więc nie można uznać jej za „działalność gospodarczą” w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w poprzednim punkcie niniejszego wyroku.
- 16 Sąd odsyłający zastanawia się wreszcie, czy uregulowanie krajowe, które zakazuje niemieckiemu Kościołowi adwentystycznemu uzyskania dotacji dla prywatnej placówki szkolnej położonej w Austrii – które to dotacje mogą natomiast uzyskać Kościoły i związki wyznaniowe uznane w tym państwie członkowskim – stanowi przeszkodę w swobodzie świadczenia usług zagwarantowanej w art. 56 TFUE. Sąd ten podkreśla, że takie uregulowanie krajowe – z uwagi na to, że ma ono służyć uzupełnieniu publicznego systemu szkolnictwa o prywatne szkoły wyznaniowe Kościołów lub związków wyznaniowych wystarczająco reprezentowanych w Austrii, aby umożliwić rodzicom swobodniejszy wybór w zakresie edukacji swoich dzieci zgodnie z ich przekonaniami religijnymi – zmierza do osiągnięcia prawnie uzasadnionego celu. Uważa on również, że można uznać, iż uregulowanie to jest odpowiednie do zagwarantowania realizacji tego celu i nie wykracza poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia.
- 17 W tych okolicznościach Verwaltungsgerichtshof (trybunał administracyjny) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:

„1) Czy w świetle art. 17 TFUE sytuacja, w której związek wyznaniowy – uznany i mający siedzibę w jednym państwie członkowskim Unii – ubiega się w innym państwie członkowskim o dofinansowanie dla szkoły prywatnej, którą uznaje za szkołę wyznaniową i która jest prowadzona w tym innym państwie członkowskim przez stowarzyszenie zarejestrowane zgodnie z prawem tego innego państwa członkowskiego, jest objęta zakresem stosowania prawa Unii, w szczególności art. 56 TFUE?

W wypadku udzielenia odpowiedzi twierdzącej na pytanie pierwsze:

2) Czy art. 56 TFUE należy interpretować w ten sposób, że sprzeciwia się on uregulowaniu krajowemu, które ustanawia warunek przyznania dofinansowania dla prywatnych szkół wyznaniowych, zgodnie z którym wnioskodawca musi być uznany za Kościół lub związek wyznaniowy zgodnie z prawem krajowym?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytania pierwszego

- 18 Poprzez pytanie pierwsze sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że skutkuje on wyłączeniem z zakresu stosowania prawa Unii sytuacji, w której Kościoły, stowarzyszenia lub wspólnoty religijne, które w danym państwie członkowskim posiadają status osoby prawnej prawa publicznego, a w innym państwie członkowskim uznają prywatną placówkę nauczania szkolnego za szkołę wyznaniową i jako taką ją

wspierają, składają wniosek o dotację dla tej placówki, która to dotacja jest zastrzeżona dla Kościołów, stowarzyszeń i wspólnot religijnych uznanych na mocy prawa tego innego państwa członkowskiego.

- 19 W tym względzie należy przypomnieć w pierwszej kolejności, że o ile art. 17 ust. 1 TFUE stanowi wyraz neutralności Unii względem sposobu, w jaki państwa członkowskie regulują swoje stosunki z Kościołami, stowarzyszeniami i wspólnotami religijnymi (wyroki: z dnia 17 kwietnia 2018 r., Egenberger, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 58; a także z dnia 13 stycznia 2022 r., MIUR i Ufficio Scolastico Regionale per la Campania, C-282/19, EU:C:2022:3, pkt 50), o tyle na postanowienie to nie można powoływać się w celu wyłączenia w sposób ogólny działalności Kościołów lub stowarzyszeń i wspólnot religijnych z zakresu stosowania prawa Unii, jeżeli działalność ta polega na świadczeniu usług za wynagrodzeniem na danym rynku (zob. podobnie wyrok z dnia 27 czerwca 2017 r., Congregación de Escuelas Pías Provincia Betania, C-74/16, EU:C:2017:496, pkt 43, 47).
- 20 W drugiej kolejności zajęcia prowadzone przez placówki nauczania finansowane głównie ze środków prywatnych stanowią usługi, bowiem cel realizowany przez te placówki polega na oferowaniu takich usług za wynagrodzeniem (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 grudnia 1993 r., Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, pkt 17; a także z dnia 6 listopada 2018 r., Scuola Elementare Maria Montessori/Komisja, Komisja/Scuola Elementare Maria Montessori i Komisja/Ferracci, od C-622/16 P do C-624/16 P, EU:C:2018:873, pkt 105).
- 21 Natomiast zajęcia prowadzone przez placówki szkolne podlegające systemowi nauczania publicznego finansowane w całości lub głównie ze środków publicznych nie stanowią działalności gospodarczej. Ustanawiając i utrzymując tego rodzaju system nauczania publicznego, państwo członkowskie nie zamierza bowiem prowadzić działalności zarobkowej, lecz spełnia wobec obywateli swe zadania w dziedzinach społecznej, kulturalnej i oświatowej (zob. podobnie wyroki: z dnia 7 grudnia 1993 r., Wirth, C-109/92, EU:C:1993:916, pkt 15; a także z dnia 11 września 2007 r., Schwarz i Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, pkt 39).
- 22 W niniejszym wypadku z wniosku o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym wynika, że austriacka placówka nauczania, którą niemiecki Kościół adwentystyczny uznaje za szkołę wyznaniową i jako taką wspiera, jest placówką prywatną, a prowadzone przez nią zajęcia są w znacznej mierze finansowane ze środków prywatnych, w związku z czym – z zastrzeżeniem ustaleń, których powinien dokonać sąd odsyłający – należy uznać, że placówka ta prowadzi działalność gospodarczą w rozumieniu przywołanego powyżej orzecznictwa.
- 23 W tym względzie wbrew twierdzeniom rządu austriackiego i Komisji Europejskiej okoliczność, że gdy dotacja, o której udzielenie zawnioskowano, zostanie przyznana, daną prywatną placówkę nauczania można uznawać za placówkę finansowaną ze środków publicznych, która – jako taka – nie prowadzi już działalności gospodarczej w rozumieniu orzecznictwa przypomnianego w pkt 20 i 21 niniejszego wyroku, nie ma znaczenia dla ustalenia, czy sytuacja rozpatrywana w postępowaniu głównym wchodzi w zakres stosowania prawa Unii. Istotne jest bowiem jedynie to, że prywatną placówkę nauczania, w odniesieniu do której składa się wniosek o dotację, można uznać za prowadzącą działalność gospodarczą w dniu złożenia tego wniosku (zob. analogicznie wyrok z dnia 11 września 2007 r., Schwarz i Gootjes-Schwarz, C-76/05, EU:C:2007:492, pkt 44).
- 24 Ponadto wbrew twierdzeniom rządu austriackiego sytuacja rozpatrywana w postępowaniu głównym różni się od sytuacji, której wszystkie elementy ograniczają się do jednego państwa członkowskiego. W niniejszym wypadku niemiecki Kościół adwentystyczny przedłożył bowiem

organom austriackim wniosek o dotację dla placówki szkolnej położonej w Austrii, którą uznaje za szkołę wyznaniową i jako taką wspiera. Ten element transgraniczny powoduje zatem, że przepisy prawa Unii dotyczące swobodnego przepływu znajdują co do zasady zastosowanie (zob. podobnie wyrok z dnia 15 listopada 2016 r., Ullens de Schooten, C-268/15, EU:C:2016:874, pkt 47).

- 25 W świetle powyższych względów na pytanie pierwsze trzeba odpowiedzieć, iż art. 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie skutkuje on wyłączeniem z zakresu stosowania prawa Unii sytuacji, w której Kościoły, stowarzyszenia lub wspólnoty religijne, które w danym państwie członkowskim posiadają status osoby prawnej prawa publicznego, a w innym państwie członkowskim uznają prywatną placówkę nauczania szkolnego za szkołę wyznaniową i jako taką ją wspierają, składają wniosek o dotację dla tej placówki, która to dotacja jest zastrzeżona dla Kościołów, stowarzyszeń i wspólnot religijnych uznanych na mocy prawa tego innego państwa członkowskiego.

W przedmiocie pytania drugiego

- 26 Na wstępie należy przypomnieć, że placówka szkolna, w odniesieniu do której niemiecki Kościół adwentystyczny złożył wniosek o dotację, znajduje się w Austrii i jest prowadzona przez zarejestrowane w tym państwie członkowskim stowarzyszenie, które zapewnia stałą i ciągłą obecność na jego terytorium. W związku z tym sytuacja taka jest objęta swobodą przedsiębiorczości zagwarantowaną w art. 49 TFUE, a nie swobodą świadczenia usług zagwarantowaną w art. 56 TFUE (zob. analogicznie wyrok z dnia 8 września 2010 r., Stoß i in., C-316/07, od C-358/07 do C-360/07, C-409/07 i C-410/07, EU:C:2010:504, pkt 59).
- 27 W tych okolicznościach trzeba stwierdzić, że sąd odsyłający poprzez drugie zadane pytanie dąży w istocie do ustalenia, czy art. 49 TFUE w związku z art. 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które uzależnia przyznanie dotacji publicznych przeznaczonych dla prywatnych placówek nauczania uznanych za szkoły wyznaniowe od spełnienia przesłanki, by Kościół lub związek wyznaniowy, który składa wniosek o dotację dla takiej placówki, był uznany na mocy prawa odnośnego państwa członkowskiego, także wtedy, gdy ów Kościół lub związek wyznaniowy jest uznany na mocy prawa państwa członkowskiego swojego pochodzenia.
- 28 Artykuł 49 akapit pierwszy TFUE stanowi, że w ramach rozdziału 2 tytułu IV części trzeciej traktatu FUE ograniczenia swobody przedsiębiorczości obywateli jednego państwa członkowskiego na terytorium innego państwa członkowskiego są zakazane. Postanowienie to stoi zatem na przeszkodzie wszelkim przepisom krajowym, które uniemożliwiają, utrudniają lub czynią mniej atrakcyjnym korzystanie ze swobody przedsiębiorczości (zob. podobnie wyroki: z dnia 5 października 2004 r., CaixaBank France, C-442/02, EU:C:2004:586, pkt 11; a także z dnia 7 września 2022 r., Cilevičs i in., C-391/20, EU:C:2022:638, pkt 61).
- 29 Mająca zastosowanie w tej dziedzinie zasada zakazująca wszelkiej dyskryminacji ze względu na przynależność państwową zabrania nie tylko dyskryminacji jawnej, lecz również wszelkich ukrytych form dyskryminacji, które przez zastosowanie innych kryteriów rozróżnienia prowadzą w rzeczywistości do takiego samego rezultatu. Nie jest zatem wykluczone, że kryteria takie jak miejsce pochodzenia lub miejsce zamieszkania obywatela państwa członkowskiego mogą, zależnie od okoliczności, być w praktyce równoważne zakazanej przez traktat FUE dyskryminacji ze względu na przynależność państwową (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 lutego 1974 r., Sotgiu, 152/73, EU:C:1974:13, pkt 11; z dnia 20 stycznia 2011 r., Komisja/Grecja, C-155/09, EU:C:2011:22, pkt 45).

- 30 W niniejszym wypadku z postanowienia odsyłającego wynika, że wnioski o dotację, o których mowa w § 17 PrivSchG, składać mogą jedynie Kościoły lub związki wyznaniowe uznane przez prawo austriackie, czyli te, które spełniają przesłanki określone w § 1 AnerkennungsG i w § 11 BekGG.
- 31 Spełnienie owych przesłanek – ze względu na to, że co do zasady wymagają one obecności danego Kościoła lub związku wyznaniowego w Austrii, przy czym czas tej obecności jest różny, a także tego, by zrzeszał on taką liczbę członków, która odpowiada przynajmniej dwóm tysięcznym populacji Austrii – jest prostsze w przypadku Kościołów i związków wyznaniowych z siedzibą w Austrii. Przesłanki te mogą zatem stawiać w niekorzystnej sytuacji te Kościoły i związki wyznaniowe, które mają siedzibę w innych państwach członkowskich, a które uznają położone w Austrii prywatne placówki nauczania za szkoły wyznaniowe i jako takie je wspierają. Tym Kościołom i związkom wyznaniowym nie przysługują bowiem na rzecz tych placówek dotacje na opłacenie wynagrodzeń kadry nauczycielskiej niezbędnej do realizacji programów nauczania owych placówek.
- 32 W konsekwencji – z zastrzeżeniem ustaleń, których powinien dokonać sąd odsyłający – należy uznać, że uregulowanie krajowe takie jak to rozpatrywane w postępowaniu głównym stanowi ograniczenie swobody przedsiębiorczości.
- 33 Jednakże takie ograniczenie może być dopuszczone pod warunkiem, po pierwsze, że jest uzasadnione celem wprost określonym w art. 52 ust. 1 TFUE lub nadrzędnym względem interesu ogólnego, a po drugie, że jest zgodne z zasadą proporcjonalności, co oznacza, że musi być ono odpowiednie do zagwarantowania w sposób spójny i systematyczny realizacji zamierzonego celu i nie może wykraczać poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia (zob. podobnie wyrok z dnia 7 września 2022 r., Cilevičs i in., C-391/20, EU:C:2022:638, pkt 65).
- 34 Co się tyczy w pierwszej kolejności istnienia uzasadnienia rozpatrywanego ograniczenia, z przywołanego przez sąd odsyłający wyjaśnienia powodów przyjęcia PrivSchG wynika, że prywatne szkoły wyznaniowe uzupełniają publiczny system szkolnictwa, który jest międzywyznaniowy, umożliwiając rodzicom swobodniejszy wybór w zakresie edukacji swoich dzieci zgodnie z ich przekonaniem religijnymi.
- 35 Ponadto z wyjaśnienia powodów zmiany BekGG – w odniesieniu do kryteriów uznawania Kościołów i związków wyznaniowych na podstawie AnerkennungsG – wynika, że tym Kościołom i związkom wyznaniowym, które są uznane przez prawo austriackie, przysługuje publiczna pomoc materialna, w szczególności w dziedzinach zdrowia i edukacji, o ile przyczyniają się one do dobrostanu ludzi. Uzyskanie statusu Kościoła lub związku wyznaniowego uznanego na mocy prawa austriackiego wiąże się bowiem z obowiązkami, w tym z obowiązkiem zapewniania edukacji religijnej.
- 36 Sąd odsyłający, podobnie jak rząd austriacki, uważa, że uregulowanie to, uzupełniając publiczny międzywyznaniowy system szkolnictwa o prywatne szkoły wyznaniowe, rzeczywiście umożliwia rodzicom wybór w zakresie edukacji swoich dzieci zgodnie z ich przekonaniem religijnymi, a zatem zmierza do osiągnięcia prawnie uzasadnionego celu. Jak zauważył rzecznik generalny w pkt 72 opinii, tego rodzaju cel – łączący się z celem polegającym na zapewnieniu wysokiego poziomu kształcenia, który Trybunał uznał za „nadrzędny względem interesu ogólnego” (wyroki: z dnia 13 listopada 2003 r., Neri, C-153/02, EU:C:2003:614, pkt 46; z dnia 14 września 2006 r., Centro di Musicologia Walter Stauffer, C-386/04, EU:C:2006:568, pkt 45) – może uzasadniać ograniczenie swobody przedsiębiorczości.

- 37 W tych okolicznościach, jak wynika z pkt 33 niniejszego wyroku, należy w drugiej kolejności zbadać, czy uregulowanie krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym, po pierwsze, jest odpowiednie do zagwarantowania w sposób spójny i systematyczny realizacji celu, do którego osiągnięcia zmierza, oraz, po drugie, nie wykracza poza to, co jest konieczne do jego osiągnięcia.
- 38 Ostatecznie do sądu odsyłającego, do którego wyłącznej kompetencji należy ocena okoliczności faktycznych sporu w postępowaniu głównym oraz dokonanie wykładni mającego zastosowanie uregulowania krajowego, należy ustalenie, czy i w jakim zakresie uregulowanie to spełnia te wymogi. Niemniej Trybunał, który ma za zadanie udzielić temu sądowi użytecznej odpowiedzi pozwalającej mu na wydanie rozstrzygnięcia, jest właściwy do dostarczenia owemu sądowi wskazówek wyprowadzonych z akt sprawy oraz z uwag pisemnych, którymi dysponuje (wyrok z dnia 7 września 2022 r., *Cilevičs i in.*, C-391/20, EU:C:2022:638, pkt 72, 73).
- 39 W niniejszym wypadku, co się tyczy zdolności rozpatrywanego uregulowania krajowego do realizowania w sposób spójny i systematyczny odnośnego prawnie uzasadnionego celu, z wyjaśnienia powodów zmiany BekGG wynika, że uznanie Kościoła lub związku wyznaniowego na podstawie AnerkennungsG wymaga, aby miał on określoną wielkość, tak by jego działania nie ograniczały się do jego członków. Przyjmuje się, że gdy Kościół lub związek wyznaniowy osiągnie przewidzianą w tym uregulowaniu minimalną liczbę członków, pozytywne skutki jego działań, zwłaszcza w dziedzinie nauczania, wykraczają poza ścisłe ramy wspólnoty członków. Ponadto ograniczenie przyznawania dotacji publicznych wyłącznie do szkół wyznaniowych Kościołów i związków wyznaniowych uznanych na mocy prawa austriackiego ma na celu zagwarantowanie, by szkoły te zaspokajały potrzeby dużej części populacji potencjalnie zainteresowanej wyborem tej oferty edukacyjnej, która uzupełnia ofertę publicznych placówek szkolnych.
- 40 W tych okolicznościach nie wydaje się, że uregulowanie rozpatrywane w postępowaniu głównym jest niewłaściwe do tego, by umożliwić rodzicom wybór w zakresie edukacji swoich dzieci zgodnie z ich przekonaniami religijnymi w ramach międzywyznaniowego systemu nauczania wysokiej jakości, który to cel, jak przypomniano w pkt 36 niniejszego wyroku, jest uzasadniony w świetle prawa Unii.
- 41 Co się tyczy kwestii, czy wspomniane uregulowanie nie wykracza poza to, co jest konieczne do osiągnięcia owego celu, należy przypomnieć, że art. 17 ust. 1 TFUE wymaga od Unii Europejskiej, by ta szanowała status Kościołów i stowarzyszeń lub wspólnot religijnych w państwach członkowskich oraz by nie naruszała tego statusu, ponieważ art. 17 TFUE stanowi wyraz neutralności Unii względem sposobu, w jaki owe państwa członkowskie regulują swoje stosunki z nimi (wyroki: z dnia 17 kwietnia 2018 r., *Egenberger*, C-414/16, EU:C:2018:257, pkt 58; a także z dnia 13 stycznia 2022 r., *MIUR i Ufficio Scolastico Regionale per la Campania*, C-282/19, EU:C:2022:3, pkt 50). W sytuacjach takich jak te rozpatrywane w postępowaniu głównym art. 49 TFUE w związku z art. 17 ust. 1 TFUE nie można zatem interpretować w ten sposób, że wymaga on od państw członkowskich uznania statusu przyznanego wspomnianym Kościołom, stowarzyszeniom lub wspólnotom religijnym na mocy prawa innych państw członkowskich.
- 42 Co się tyczy uzyskania statusu Kościoła lub związku wyznaniowego uznanego na mocy prawa austriackiego, § 11 BekGG ustanawia trzy alternatywne przesłanki. Po pierwsze, status ten może przysługiwać Kościołowi lub związkowi wyznaniowemu obecnemu na terytorium Austrii od co najmniej 20 lat. Po drugie, wspomniany status może przysługiwać – nawet bez uprzedniej obecności na terytorium Austrii – Kościołowi lub związkowi wyznaniowemu, który jest zintegrowany pod względem organizacyjnym i doktrynalnym z aktywnym na szczeblu międzynarodowym związkiem wyznaniowym, który istnieje od co najmniej 200 lat. Po trzecie,

jeżeli taki związek jest aktywny na szczeblu międzynarodowym od co najmniej 100 lat, musi on być aktywny w Austrii w formie zorganizowanej od co najmniej 10 lat, aby wspomniany status mógł przysługiwać zintegrowanemu z tym związkiem pod względem organizacyjnym i doktrynalnym Kościołowi lub związkowi wyznaniowemu.

- 43 Takie alternatywy, mające na celu objęcie przypadków, w których uznanie Kościoła lub związku wyznaniowego może przyczynić się do międzywyznaniowego charakteru krajowego systemu nauczania, nie wydają się wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu określonego w pkt 36 niniejszego wyroku, jakim jest umożliwienie rodzicom wyboru w zakresie edukacji swoich dzieci zgodnie z ich przekonaniami religijnymi.
- 44 Ponadto, co się tyczy przesłanki związanej z reprezentatywnością Kościoła lub związku wyznaniowego, który zamierza zostać uznany na mocy prawa austriackiego, w populacji krajowej, § 11 ust. 1 lit. d) zdanie drugie BekGG przewiduje, że jeżeli przedstawienie dowodu na to, że taki Kościół lub związek wyznaniowy zrzesza taką liczbę członków, która odpowiada przynajmniej dwóm tysięcznym populacji Austrii, nie jest możliwe na podstawie danych z ostatniego spisu powszechnego, dowód ten można przedstawić w jakiegokolwiek innej odpowiedniej postaci. Taki przepis – z uwagi na to, że nie ogranicza się do ustanowienia jednego środka dowodowego – również świadczy o woli prawodawcy austriackiego, by nie wykraczać poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celu zamierzonego przez uregulowanie krajowe.
- 45 W świetle powyższych względów na pytanie drugie trzeba odpowiedzieć, iż art. 49 TFUE w związku z art. 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które uzależnia przyznanie dotacji publicznych przeznaczonych dla prywatnych placówek nauczania uznanych za szkoły wyznaniowe od spełnienia przesłanki, by Kościół lub związek wyznaniowy, który składa wniosek o dotację dla takiej placówki, był uznany na mocy prawa odnośnego państwa członkowskiego, także wtedy, gdy ów Kościół lub związek wyznaniowy jest uznany na mocy prawa państwa członkowskiego swojego pochodzenia.

W przedmiocie kosztów

- 46 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (trzecia izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie skutkuje on wyłączeniem z zakresu stosowania prawa Unii sytuacji, w której Kościoły, stowarzyszenia lub wspólnoty religijne, które w danym państwie członkowskim posiadają status osoby prawnej prawa publicznego, a w innym państwie członkowskim uznają prywatną placówkę nauczania szkolnego za szkołę wyznaniową i jako taką ją wspierają, składają wniosek o dotację dla tej placówki, która to dotacja jest zastrzeżona dla Kościołów, stowarzyszeń i wspólnot religijnych uznanych na mocy prawa tego innego państwa członkowskiego.**

- 2) Artykuł 49 TFUE w związku z art. 17 ust. 1 TFUE należy interpretować w ten sposób, że nie stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu, które uzależnia przyznanie dotacji publicznych przeznaczonych dla prywatnych placówek nauczania uznanych za szkoły wyznaniowe od spełnienia przesłanki, by Kościół lub związek wyznaniowy, który składa wniosek o dotację dla takiej placówki, był uznany na mocy prawa odnośnego państwa członkowskiego, także wtedy, gdy ów Kościół lub związek wyznaniowy jest uznany na mocy prawa państwa członkowskiego swojego pochodzenia.

Podpisy